

KNUD HANNESTAD

28. juni 1915–26. september 1972

KNUD HANNESTAD

28. juni 1915 – 26. september 1972

Ved professor dr. phil. Knud Hannestads død den 26. september 1972 mistede Aarhus Universitet en af sine mest markante og sympatiske lærer-personligheder. Skønt han kun blev 57 år, hørte Knud Hannestad til blandt universitetets veteraner. Han kom i 1934 som nybagt klassisk-sproglig student fra Aarhus Katedralskole til det unge universitet, hvis trivsel fra første færd lå ham stærkt på sinde. Allerede som student var han dybt engageret i universitetslivet, og i 1937–38 var han medlem af Studenterforeningens seniorat. Den livsglade unge student forsømte dog ikke studierne. I 1941 aflagde han embedseksamen i historie, dansk og latin, og ved samme tid skrev han prisopgave om de kejserlige præfektors rolle i den ægyptiske civilforvaltning i tiden mellem Augustus og Diocletian, der året efter indbragte ham universitetets guldmedaille.

Efter eksamen måtte Knud Hannestad – som mange andre begavede unge forskere dengang – i nogle år klare sig ved tilfældigt undervisningsarbejde. På universitetet fik han fra 1942 nogle ugentlige timer som undervisningsassistent. Hans vilkår forbedredes afgørende i 1946, da han blev ansat som bibliotekar ved Statsbiblioteket og ved samme tid blev udnævnt til lektor i middelalderens historie ved universitetet. Knud Hannestad fik nu en række gode arbejdsår i nært samarbejde med professor Adam Afzelius, som allerede i studietiden havde øvet en afgørende indflydelse på hans faglige udvikling, og hvis uformelle og inspirerende undervisningsform han overtog. Da Afzelius i 1956 blev direktør for Det danske Institut i Rom, blev hele undervisningen i antikens historie midlertidigt lagt i Knud Hannestads hænder. Dog kom han ikke til at overtage Afzelius' lærestol, men i 1960 blev hans lektorat i middelalderens historie konverteret til et professorat. Han konstitueredes i dette og modtog den endelige udnævnelse i 1962.

1960erne var brydningsår på universitetet. Det var professorvældets sidste årti. Systemet var forældet og gav – hvad andre især hæftede sig ved – professorerne en urimelig magtposition. Men det må ikke glemmes, at det tillige lagde en overordentlig stor administrativ arbejdsbyrde på de professorer, der blev inddraget i den centrale styrelse af det hastigt voksende universitet. Knud Hannestad var ikke den, der søgte at unddrage sig sin del af slæbet. Tværtimod. Ikke for magtens skyld, men af sand kærlighed til sit universitet og sit fag påtog han sig mange besværlige tillidshverv. I 1964–65 var han dekan for det humanistiske fakultet, og derefter var han indtil 1970 konsistorial og medlem af konsistoriums forretningsudvalg. Han sad i fakultetets budgetudvalg og eksamensudvalg, en tid som formand, og fra 1967 var han bestyrer af Institut for Historie. I 1968 blev han indvalgt i Statens humanistiske forskningsråd, et hverv der blev særlig tidkrævende, da han i 1970 blev forskningsrådets formand. Den retsindighed, der var et så fremtrædende karaktertræk hos Knud Hannestad, prægede hans virksomhed i disse mange tillidshverv. Han var en samvittighedsfuld og kompetent administrator, der gerne sled i det for at gavne andre.

De fleste danske historikere foretrækker at beskæftige sig med Danmarks historie. Knud Hannestad var derimod international i sit emnevalg. Så at sige hele hans produktion samler sig om middelhavsområdet historie i oldtiden og den ældre middelalder, og ved talrige rejser gjorde han sig fortrolig med de egne, hvis ældre historie han skildrede. Hans to første trykte arbejder, der begge fremkom i *Classica et Mediaevalia* vol. VI (1944), er direkte og indirekte frugter af hans arbejde med prisopgaven. I *Sollemne sacrum praefecti Aegypti and its historical background* anskuer han den romerske præfekts årlige ofringer ved Nilen i relation til gammelægyptiske kultiske riter. *Septimus Severus in Egypt. A contribution to the chronology of the years 198–202* belyser et vigtigt tidsafsnit i denne kejsers embedsførelse.

Med disputatsen *De 30 Tyranner. Studier i athensk forfatningshistorie i slutningen af 5. århundrede*, der blev forsvaret i efteråret 1950, vendte Knud Hannestad sig til den græske oldhistorie. Det er på mange måder et pionérværk; ejendommeligt nok har denne vigtige episode i Athens historie ikke tidligere været behandlet udførligt i monografisk form. Det er bogens hovedtese, at den radikale fløj blandt tyrannerne såvel med hensyn til mål som midler var inspireret af spartansk tankegang. Emnet er af international interesse, og ikke mindst under hensyn til den sobre og grundige analyse af det meget diffuse kildemateriale må man i høj grad beklage, at bogen blev udsendt på dansk og end ikke rummer et fremmedsproget resumé.

I 1957 udgav Hannestad *Guillaume de Rubruks rejse gennem Centralasien 1253–55*, en smukt fremlagt og velkommenteret oversættelse af en ikke helt let tilgængelig middelalder-kilde. Hans næste større arbejde, *L'évolution des ressources agricoles de l'Italie du 4ème au 6ème siècle de notre ère* (Hist. Philos. Medd. Dan. Vid. Selsk. 40, no. 1), der udkom i 1962, var udsprunget af arkivstudier, som Hannestad foretog i Paris i 1953. Det er en indtrængende analyse af de strukturelle ændringer i det italiske landbrug i den tidligste middelalder; disse ændringer finder iflg. Hannestad hovedsageligt deres forklaring i vandalernes erobring af Africa, der afskar Italien fra livsvigtige forsyninger.

Efter sin udnævnelse til professor fik Knud Hannestad kun begrænset tid til sin egen forskning. Men talrige anmeldelser fra hans hånd viser, hvor nøje han holdt sig à jour med de sidste landvindinger inden for middelalderhistorien. Det byzantinske rige og korstogene stod nu i centrum for hans interesse. I 1962 udsendte han en lille populær bog, *Korstogene. Et møde mellem to kulturer*, og han fandt tid til at oversætte Régine Pernouds kendte værk om korstogene til dansk (1964). I 1970, da han forlod universitetets styrende organer, fik han omsider bedre arbejdsbetingelser, og han glædede sig »til at blive historiker igen«, som han selv udtrykte det. Det veloplagte forord til Gyldendals pragtudgave af Olof Saxo-oversættelse (1971) blev hans sidste litterære bidrag; det skulle være fulgt op af mere indtrængende Saxo-studier. Samtidigt arbejdede han med tolkningen af vanskelige byzantinske middelalder-tekster – et område hvor han med sin indsigt og baggrundsviden havde ganske særlige forudsætninger. Han blev revet bort midt i et arbejde, der ville have givet rige resultater.

Knud Hannestad var et overskudsmenneske med interesser, der strakte vidt,

og med en energi og arbejdsevne, der kun forundes de få. Selv under tungt arbejdspress virkede han glad og veloplagt, og end ikke sygdommen kunne dæmpe hans gode humør og stærke livsvilje. I al sin færd var han åben og udadvendt, og han var derfor sit fag en god advokat, både på universitetet og i offentligheden, hvor han var et kendt navn. Det dybe savn, som han efterlader på Aarhus Universitet, lindres af den hengivenhed og varme, hvormed han erindres.

Olaf Olsen

KARL CLAUSEN

15. August 1884 - 5. December 1971